

Soudci jsou v kauzách, jako je naše, pod politickým i společenským tlakem, míní Lichtenštejní

Author: Robert Břešťan

Datum vydání: 23. 9. 2021

Zdroj: www.hlidacipes.org

Jejich oficiální jména dávají na první pohled najevo, že jsou šlechtického původu. Bratři Alfred Paolo Prinz von und zu Liechtenstein a Lukas Wolfgang Prinz von und zu Liechtenstein žijí v Rakousku, ale s Českem jsou spojeni přes své předky a přes jejich majetek, který v Československu v minulosti měli a přišli o něj za ne zcela obvyklých okolností.

Příběh této větve rodu Lichtenštejnů jsme popsali v textu „Zvláštní případ princezny Ludmily. Měli jste se u komunistů přihlásit o dědictví, rozhodl soud“. Nyní nabízíme rozhovor s oběma bratry Alfredem (A) a Lukášem (L). „ Jsme vychováni tak, že jsme jen správci rodového majetku, kdy nejde ani tak o majetek samotný jako o to, že o něj pečujeme v čase, který je nám vyměřen. To souvisí i s majetkem v Česku. I o něj bychom se samozřejmě starali řádně. Nejde o to vzít si něco zpět, ale také se majetku věnovat,“ shodují se.

Kdy jste se začali zabývat možností získat zpět majetek vašich předků, který měli v Československu?

A. Začalo to vlastně už hned po roce 1989. Jeden z našich strýců se chtěl přihlásit o restituce, ale obával se nejisté politické situace, takže se zase stáhl. Pak se věci chopila další příbuzná, v 90. letech začala pravidelně jezdit do České republiky, ale věci se příliš nepohnuly. Až pak někdy v roce 2015 jsem do Česka vyrazil já a podařilo se nám od tamních příbuzných sehnat množství dokumentů, v mnohém nám v tom pomohli Lobkowiczové. Pak přišel rok 2018, kdy v prosinci končilo období, kdy bylo možné se o majetek přihlásit, takže jsme oficiálně vznesli požadavek na majetek po předcích.

L. V rodině se o tom hodně diskutovalo už v době, kdy jsme byli děti. Ale řekl bych, že se tím až do roku 2018 nikdo z rodiny příliš důsledně nezabýval. Rozhýbal nás až onen konečný termín, 31. prosinec 2018 (podle nového občanského zákoníku byl 31. prosinec 2018 posledním termínem, kdy je možné soudně se domáhat nezákonně zabaveného majetku, pozn, red.). Vnímáme to jako zodpovědnost i ve vztahu k potomkům, kteří by se mohli oprávněně ptát, proč jsme nic nepodnikli ve vztahu k majetku našich předků.

A. Po válce, mezi lety 1945 – 1948 byl majetek v tehdejším Československu naprosto klíčový. Tady v Rakousku byla situace po válce zoufalá, nic nebylo, lidé hladověli a jak nám vyprávěl otec, nebýt příjmů z Československa, bylo by to skutečně těžké, třeba mzdy pro místní zaměstnance se vyplácely hlavně z těchto peněz, z podnikání a příjmů, které měla naše babička Ludmila ze svého majetku v tehdejším Československu. Takže v historické paměti rodiny je to, jak zásadní tento majetek kdysi byl.

Platy z českých majetků

Když jste zmínili vaši babičku Ludmilu, ona byla původem Češka, rozená Lobkowiczová, ale mnoho dalšího se o ní z otevřených zdrojů zjistit nedá. Jaká byla?

A. Já jsem byl velmi malý a bratr se ještě nenarodil, když v lednu 1974 zemřela. Víme ale třeba to, že byla nadšená lovkyně, milovala přírodu, ráda hrála tenis a věnovala se zahradničení. Ostatně mezi lety 1945 – 1948 bylo hlavní činností rodiny tady ve Štýrsku pěstování zeleniny a také květin, částečně to funguje dodnes.

Ptám se i proto, že když jsem mluvil s některými členy jedné z větve rodu Schwarzenbergů, říkali mi, že když jim úřady po roce 1945 na základě lex Schwarzenberg zabavili v Československu majetek, nedostali pak zpět

ani osobní věci, ani třeba rodinné fotografie. Některé z nich si pak po desetiletích koupili přes eBay. Něco podobného tedy není váš případ?

A. Babička Ludmila se sem, na zámek Hollenegg ve Štýrsku, přestěhovala už dlouho před válkou, po svatbě, v roce 1932 a vzala si s sebou mnoho věcí, včetně nábytku a pochopitelně osobních věcí i fotografií. Takže tento problém našťěstí nemáme.

L. Byla velmi hrdá na to, že je Češka, udržovala si pořád kontakty v Československu, jezdila sem z její bývalé země řada hostů.

Váš případ, kdy vedete spor s Českou republikou, je poněkud specifický. Je to tak že majetek vašich předků byl zkonfiskován až v dubnu 1948 a že neměl nic do činění s Benešovými dekrety?

A. Je to tak. Bylo to už v době, kdy se komunisté v Československu chopili moci. Zajímavé je, že asi nebylo pro komunisty snadné to všechno zařídit a pohlídat, takže třeba příjmy z majetku plynuly rodině ještě asi dalších šest měsíců.

L. Neexistuje ani žádný konfiskační dekret. Zachovány jsou některé dopisy mezi správci lichtenštejnského majetku a zástupci komunistické strany právě ve věci převzetí majetku. Ale prostě tam komunisté jednoho dne nakráčeli a prohlásili, že je to zabaveno a že Lichtenštejnům už tento majetek nepatří a nesmějí s ním nakládat. Babička Ludmila byla v Československu mezi lety 1945 – 1948 opakovaně, naposledy právě ještě v roce 1948. Bylo to i proto, že banky nefungovaly jako dnes, takže když chtěla hotovost, musela si pro ni fyzicky dojet.

Nikdo nečekal, že komunismus padne

Letos na jaře padlo první soudní rozhodnutí, u obvodního soudu ve Strakonících. Soudkyně v něm rozhodla, že se vaše rodina měla včas v Československu, v 70. letech, po smrti vaší babičky Ludmily přihlásit o dědictví a protože jste to neudělali, váš nárok je promlčen. Zjišťovali jste v rodině, jak to tehdy bylo?

L. Nikdo až do konce 80. let naprosto nepočítal s tím, že by komunismus v Československu skončil. Ani tady a myslím, že ani u vás. Vyrůstali jsme za železnou oponou a vlastně si neumím představit, že by se někdo z rodiny v 70. letech vydal ke komunistickému soudu žádat o dědictví.

A. Je zjevné, že s žádnou změnou nepočítala ani babička. Ostatně naši prarodiče neučili své děti český jazyk, což je viděno dnešními očima škoda. Ale v poslední vůli se počítalo s tím, že pokud se někdy dočká rodina kompenzace za zabavený majetek – protože občané řady jiných zemí se takových kompenzací nakonec dočkali – měla by se rozdělit tak a tak. Jinak se ale samozřejmě dědictví řádně řešilo, ovšem tady v Rakousku, ne v Lichtenštejnsku, ani v Československu.

Jak tedy pohlížíte na ten – podle mého – klíčový argument soudu, že se rodina prostě o dědictví měla přihlásit?

L. Ta idea je surreálná.

A. Prakticky vzato si neumím představit, že by někdo z rodiny v době normalizace v Československu vyrazil přes hranice, začal tam shánět nějakého právníka a hlásit se o svá práva. Už jen samo naše jméno bylo zárukou, že by se tomu nikdo nechtěl věnovat. Ale k soudu jsme případ v roce 2018 dali právě proto, aby se nás jednou naše děti neptaly – proč jste pro to nic neudělali?

Jak zásadní pro vaši snahu domct se zpět někdejšího majetku v České republice je právě vědomí toho, že jste členy starého rodu, se zodpovědností nejen k potomkům, ale i k předkům?

A. Na to se nás občas ptají i lidé tady ve Štýrsku: Máte tady velké zámky, jen údržba vás stojí velké peníze, proč to děláte? My jsme ale vychováni tak, že jsme jen správci rodového majetku, kdy nejde ani tak o majetek

samotný jako o to, že o něj pečujeme v čase, který je nám vyměřen. To souvisí i s vámi zmíněnou zodpovědností a s majetkem v Česku. I o něj bychom se samozřejmě starali řádně. Nejde o to vzít si něco zpět, ale také se majetku věnovat. Myslím, že je snadné doložit, že Lichtenštejní jsou v tom dobří a úspěšní.

Už jsem zmínil, že váš spor se v mnohém liší od jiných sporů, které v Česku vede další část zástupců lichtenštejnského rodu. Přesto – koordinujete nějak své kroky s vládnoucí knížecí rodinou, která svou věc nyní dovedla až k Evropskému soudu pro lidská práva?

L. Nějaká forma koordinace tam je. Už proto, že se všech týkala stejná, již zmíněná finální hranice pro vznesení nároků na zabavený majetek. Využíváme i stejnou právní kancelář, protože je tam mnoho styčných bodů a argumenty se v lecčems opakují. Jinak ten verdikt obvodního soudu ve Strakonících, o němž jsme už taky mluvili, nás nepřekvapil. Myslím, že soudci jsou v podobných případech i pod politickým a společenským tlakem. Nikdy jsme neočekávali, že by se náš spor podařilo vyřešit hned u první instance. Je nám jasné, že to bude trvat dlouho. Ale pustili jsme se do toho a jednou se snad finálního rozhodnutí dočkáme.

A. Každý případ je jiný, každý soudce k tomu přistupuje jinak. Jsme docela překvapení, jak různí soudci a různé soudy podobné případy rozhodují. Řada soudců dává docela jasně najevo, že vnitřně mají jiné přesvědčení, ale že musí respektovat dřívější výroky a nálezy vyšších soudů, a proto většinou nároky odmítají.

Zmínili jsme Evropský soud pro lidská práva; hlavní argument Lichtenštejnska u žaloby na Česko je , že česká vláda i po skoro 80 letech od konce války stále Lichtenštejny vykresluje jako kolaboranty a Němce. Dotýká se to i vás osobně, byť jste se narodili dlouho po válce, v 70. letech?

L. Dá se to tak říct. Třeba náš dědeček měl k Němcům hodně odtažitý vztah, byť jsme v Německu měli hromadu příbuzných. Hlavní argument je, že Lichtenštejní byli Němci, protože mluvili německy. To je ale dosti absurdní. Dnes máte na světě spoustu lidí, kteří mluví anglicky, ale Angličani to nejsou. To samé platí třeba pro španělštinu... My taky mluvíme německy, žijeme v Rakousku, ale pořád máme lichtenštejnské občanství, nejsme Němci, ani Rakušani.

Lichtenštejnské Dlouhé stráně

Podívejme se právě na vaše působení tady v Rakousku. Mluvili jsme o zodpovědnosti k majetku, k podnikání, snaze jej nějak rozvíjet. Zhruba před třemi lety jste měli plán na to, že tady nedaleko postavíte novou přečerpávací elektrárnu. Jak je ten projekt daleko?

A. Teď bychom měli dostat první část stavebního rozhodnutí. Takže to postupuje, vidím to pozitivně, ostatně je to v souladu s rakouským přístupem, který deklaruje, že by jednou chtěl mít zdroje energie 100% zelené. Nejsem si jist, že to je možné, ale snaha tu je. Je to rozhodně velký projekt, investice se pohybují kolem jedné miliardy eur.

L. Já se v tomto projektu neangažuji, nicméně tomu fandím. Nelze nevidět, že klimatická změna probíhá, takže podobné projekty jsou důležité. Jsem sice proti zelenému fundamentalismu, ale zrovna decentralizace produkce elektřiny je cesta, která dává smysl.

Mimochodem největší česká přečerpávací elektrárna Dlouhé stráně stojí na pozemcích, které kdysi patřily Lichtenštejnům.